

بررسی و تحلیل ریسک‌های تاخیر در پرداخت‌های کارفرما بر شرکت‌های پیمانکاری و تصمیم‌گیری مبلغ شرکت در مناقصه یا رد آن

وحید شاه حسینی^۱، افسانه عسکری^۲

دانشکده مهندسی عمران و محیط زیست، دانشگاه صنعتی امیرکبیر

shahhosseini@aut.ac.ir

خلاصه

عدم پرداخت به موقع مطالبات پیمانکار از سوی کارفرما باعث می‌شود تا پیمانکار برای تامین بودجه‌ی مورد نیاز خود جهت پرداخت حقوق کارکنان و هزینه‌های جاری پروژه اقدام به دریافت وام با سودهایی به نرخ بالا کند که با توجه به کاهش ارزش ریالی مجبور به باز پرداخت مبلغی مازاد بر مبلغ دریافتی خواهد شد. این مقاله بنا دارد جریان هزینه و درآمد را براساس برآوردهای ریالی و برنامه زمان‌بندی اولیه یک پروژه، محاسبه نماید، سپس با بررسی فرآیندهای پرداخت هر یک از مطالبات مالی خود، ریسک‌های محتمل بر مبنای شرایط عمومی پیمان روش سه عاملی که موجب بروز تاخیر در پرداخت‌های کارفرمایی می‌شود را شناسایی کرده و با کمی نمودن این ریسک‌ها بازه‌های کسری بودجه پروژه در طول اجرای آن را به روز نماید و سپس جهت جلوگیری از ضرر و زیان پیمانکاران، هزینه‌های تامین مالی این کسری بودجه را به عنوان هزینه‌های اضافه به رقم شرکت در مناقصات اضافه نماید و با این راهکار به رقم جدیدی برای شرکت در مناقصه دست یابد.

کلمات کلیدی: ریسک، درآمد، هزینه‌های مستقیم، هزینه‌های غیرمستقیم، تاخیر در پرداخت

۱. مقدمه

اولین گام برای شروع فرآیند یک پروژه شرکت در مناقصه می‌باشد. مناقصه مهمترین بخش از مراحل انجام یک پروژه است، یک شرکت باید مبلغ پیشنهادی خود در پروژه را به نحوی تعیین کند که نه تنها متضرر نشود بلکه علاوه بر تامین هزینه‌های پروژه، سود آوری پروژه را نیز تضمین کند. بدین منظور هر شرکت پیمانکاری باید در برآورد قیمت پیشنهادی خود برای شرکت در مناقصه عوامل مختلفی را در نظر داشته باشد. یکی از عوامل موثر بر هر پروژه که می‌تواند جواب مختلفی از پروژه را تحت تاثیر قرار دهد، انواع ریسک‌هایی است که از جانب کارفرما پروژه را تهدید می‌کند و متأسفانه این ریسک‌ها در برآوردهای پیمانکاری لحاظ نمی‌شود.

هالپین و ووده‌د[۱] در مقاله خود نشان دادند در یک پروژه بین پرداخت هزینه توسط پیمانکار و زمانی که کارفرما هزینه پیمانکار را می‌پردازد یک وقفه زمانی وجود دارد بنابراین پیمانکار در طول زمان باید برای پر کردن این خلا مالی اقدام کند. توران، آتگن و هورسیس[۲] در تحقیقی نشان دادند برای پر کردن این خلا مالی، پیمانکار باید از بانک یک وام کوتاه مدت بگیرد تا بتواند هزینه‌های جاری پروژه را تامین کند که بازپرداخت این وام‌ها با توجه به سودی آن ریسک‌هایی را متوجه پروژه خواهد کرد. لی، زاید و شاجینگل[۳] در مقاله‌ی آنالیز جریان نقدینگی در پروژه‌های عمرانی بیان می‌دارند در طی مرحله ساخت پیمانکار نیاز به مقایسه بین مقادیر واقعی درآمدها و هزینه‌ها، و مقادیر پیش بینی شده دارد. اگر بین این دو تفاوت بود پیمانکار نیاز به تنظیم به روز رسانی برنامه زمان بندی دارد. هنری، ادنیکا و کاکا[۴] در پژوهشی به بررسی جریان نقدینگی پرداخته و عدم توجه به جریان نقدینگی را سبب ورشکستگی شرکت پیمانکاری می‌داند در حالیکه توجه به آن را از عوامل سود آوری شرکت پیمانکاری به شمار می‌آورد.

در این مقاله ضمن استخراج منحنی‌های هزینه و درآمد پروژه، جریان خالص نقدینگی پیمانکار به دست آمده، سپس ریسک‌های موثر بر پرداخت‌های کارفرمایی و اثرات آن بر گردش مالی پروژه بررسی گردیده است. در ادامه با روش دلفی به تحلیل کیفی این ریسک‌ها پرداخته می‌شود و در نهایت با کمی کردن آنها مبلغ مناسبی برای شرکت در مناقصه به دست خواهد آمد.

^۱ استادیار

^۲ دانشجوی کارشناسی